

יעקב זיהה הכתונת: "טורף טורף יוסף"

הבגד המגואל בדם לא הותיר ליעקב תקווה: "חיה רעה אכלתהו" • ממאן לקבל תנחומים על מות בנו • גם יצחק אבינו משתתף באבלו של בנו, אך יודע כי נכדו חי • הערכה, השתיקה הקולקטיבית: חרם השבטים

ושמעון אומר ללוי בלעג: "הנה בא בעל החלומות הזה". האחים מחליטים להורגו בעצמם ולהשליכו לאחד הבורות. בשלב זה מתערב בכור האחים ראובן, והוא מבקש להצילו מידם: "לא נכנו נפש", במקום זה הוא מציע להשליכו, בינתיים, אל בור ריק ממים אך שורץ נחשים ועקרבים. האחים מקבלים את דעתו של ראובן, שנפרד מאחיו בנימוק כי הגיע זמן המשמרת שלו לטפל באביו, פושטים מיוסף את כותנתו מטילים אותו אל הבור. הם יושבים לאכול לחם, ומחליטים שבסיום הסעודה יהרגו אותו.

הסעודה הסתיימה, והאחים עמדו לברך, אלא שאז נראתה באופק אורחת ישמעאלים, טעוני משא, שמילאה את האוויר בריחות משכרים של בשמים. יהודה מביט בהם ואומר: "מה בצע כי נהרוג את אחינו... לכו ונמכרנו לישמעאלים וידינו אל תהי בו כי אחינו הוא". האחים מקבלים את דבריו, מושכים את יוסף מן הבור ומציעים את הנער יפי התואר לישמעאלים למכירה. הישמעאלים מצידם, מתבוננים ביוסף רואים את פניו החיוורות והירוקות מאימת הטורפים שבבור, ולא מוכנים לשלם מעבר לעשרים כסף. העיסקה נחתמה, ויוסף מובל עם הישמעאלים, שמוכרים אותו למדינים אל ארץ מצרים.

למחרת שב ראובן מבית אביו וכפי שתכנן, הוא ניגש אל הבור בו שוהה יוסף. לזוועתו הוא מגלה שיוסף נעלם, הוא קורע את בגדיו וזועק "הילד איננו ואני אנה אני בא" מצערו של אבא. האחים פוגשים את ראובן ומספרים לו כי יוסף לא מת אלא נמכר על ידם לעבד. כעת לא נותר אלא לבשר את הבשורה האיומה לאבא – ליעקב. כדי לנקות את עצמם מחשד שוחטים האחים שער עזים שדמו זהה ויואלית לדם אדם, טובלים את כתונת הפסים בדם העז ושולחים את הבגד על ידי צד שלישי אל יעקב. יעקב כאמור, מזהה את הכותונת ושוקע באבל כבד.

דמיון מצמד

פרשיית מכירת יוסף וארועי חייו מעלים אנלוגיה מפתיעה ומצמררת לחיי אביו יעקב. וכבר יש הרואים בכך השלמה ותיקון לפרשת חיי יעקב. הארועים האקוויולנטיים נפרשים כרונולוגית לכל אורך מסלולי חייהם של האב ובנו, מן הלידה ועד לפטירתם ואופן קבורתם.

לידה

- ◀ יעקב: היתה אמו [רבקה] עקרה, אף יוסף היתה אמו [רחל] עקרה
- ◀ יעקב: ילדה אמו שנים [עשירי ויעקב] אף יוסף ילדה אמו שנים [יוסף בנימין]
- ◀ יעקב: התקשתה אמו בהריונה שנאמר ויתרוצצו הבנים, אף יוסף הקשתה אמו ללדת ונפטרה בבית לחם

משכחה ונישואין

- ◀ יעקב: נרדף על ידי אחיו שרצה להורגו, אף יוסף נרדף על ידי אחיו ואף נמכר בעקבות כך
- ◀ יעקב: נשא אשה בחו"ל והוליד שם בנים, אף יוסף נשא אשה בחו"ל והוליד שם בנים
- ◀ יעקב: נתברך בית חמיו [לבן] בגללו, אף יוסף נתברך בית חמיו [פוטופר] בגללו
- ◀ יעקב: זכה בכורת אחיו [עשירי שמכרה לו], אף יוסף קיבל בכורת ראובן כמו שכתוב בדברי הימים: "נתנה בכורתו לבני יוסף".

קידום וכלכלה

- ◀ יעקב: התעלה על ידי חלום [הסולם] אף יוסף קודם וגדל בעקבות חלום פרעה המפורסם
- ◀ יעקב: נגנב פעמיים אף יוסף נגנב פעמיים. האנלוגיה פה היא סמנטית, שכן ביעקב נאמר "גנובתי יום וגנובתי לילה", ואף ביוסף מוצאים אנו את הפועל גנבה מוזכר פעמיים – "כי גנב גונבתי מארץ העברים".
- ◀ יעקב: זן את יוסף שבע עשרה שנה [שהרי בן שבע עשרה נמכר], אף יוסף זן את אביו במצרים שבע עשרה שנה

מצרים ופנידה

- ◀ יעקב: ירד למצרים לארץ גושן אף יוסף ירד לארץ מצרים. [הנסיבות וסדר הזמנים היו כמובן שונים, אך מכל מקום אנלוגיה קיימת].
- ◀ יעקב: מת במצרים אף יוסף מת במצרים
- ◀ יעקב: נחנט והועלו עצמותיו לארץ ישראל בעקבות השבעתו את בני משפחתו, אף יוסף נחנט והועלו עצמותיו לארץ לאחר השבעה דומה לבני המשפחה.

חלומות לפיהם יבואו הם, האחים, אביו ואמו, להשתחוות לפניו. האינטרפרטציה שנותן יוסף לחלומותיו מגבירה כמובן את השנאה ואת אי האמון בין האחים שחשים כי הוא מתנשא עליהם. עם זאת – למרות הסוריאליזציה בפשר חלומו של יוסף לפיו תבא אמו רחל שכבר נפטרה להשתחוות לפניו – שומר יעקב את הדבר בליבו ומצפה לראות מתי יתגשם. החטיפה

באחד הימים, מבקש יעקב מבנו הקטן, בצעד בונה אמון, לחפש את אחיו שיצאו לרעות את הצאן ולדרוש בשלומם. יוסף מכיר את שנאת אחיו, אך מתוך רצון לכבד אביו הוא נענה ויוצא לשכם שם אמורים היו לשהות. בשכם מגלה יוסף כי אחיו כבר עזבו את המקום, והוא נעזר בעובר אורח – המלאך גבריאל – שמדוח לו כי שמע את אחיו משוחחים אודות רצונם לילך לדותינה.

כאשר התקרב יוסף לדותן, מזהים אותו האחים ממרחק [אולי לפי כתונת הפסים] ולראשונה הם מעלים את האפשרות להתנקש בחייו. כדי לא לשלוח בו יד פיזית, מציעים האחים לירות חץ לכיוונו או לשסות בו את הכלבים, אך בינתיים יוסף כבר קרב אליהם

הריב המחורחר והמתפתח לא פוגע באהבת יעקב לבנו הקטן, להיפך, יוסף הוא בנו המועדף של האב והוא אף מעניק לו במתנה פריט לבוש יוקרתי – כתונת פסים, אקט שמעלה את קנאת ושנאת אחיו אליו. יעקב אבינו מבחין כי יוסף מעלה עליו את שנאת אחיו והוא גוער בו. הנזיפה מגיעה לאחר שיוסף סיפר לאחיו ולאביו כי חלם מספר

סוף כאוב לפרשת חטיפת ומכירת יוסף על ידי אחיו. כתונת הפסים שגואלה בדם עזים הוזה במראהו לדם אדם שכנעה את יעקב כי בנו אכן נפל קרבן לטורף לא אנושי. יעקב אבינו השבור והטעון רגשות אשם בעקבות שליחתו של יוסף יחידי לאזור מסוכן מסרב לקבל את תנחומי משפחתו המורחבת, והוא מגיב בכאב: "כי ארד אל בני ביגון שאולה". אל מול האבל והשכול עומדים קרוביו ואוהביו וביניהם אביו – יצחק אבינו, ולא יכולים לגלות לו כי בנו עדיין חי ומוחזק בתנאים טובים בבית עשיר בחו"ל. הסיבה לדעת פרשנים נעוצה בצעד מקדים בו נקטו השבטים – חרם וקללה לחושף הפרשה. בחרם שותף הקב"ה עצמו וגם הוא נמנע משום כך, לגלות את אוזנו של יעקב.

תחילת הפרשה פרשית מכירת יוסף התחילה כזכור עם ישיבתו של יעקב בארץ ישראל מתוך רצון ושאיפה לילך בדרכי אבותיו. יוסף, בנו מרחל, היה נער כבן שבע עשרה, יפה תואר בעל מראה חיצוני מוקפד, וקרוב היה לאחיו בני השפחות זלפה ובלהה. האחים הנותרים בני לאה, שהתייחסותם לבני השפחות – ה'עבדים' כלשונם – היתה, בלשון עדינה, מזלזלת ופוגענית הקימו להם לאוייב את יוסף שמצידו החל להביא את 'דיבתם רעה' אל אביו יעקב. הדיבה כללה דיווחים שליליים מכל סוג שהוא אך התמקדה בשתי האשמות עיקריות: זלזול בבני השפחות, ואכילת אבר מן החי. האם קובלנות אלו היו נכונות? הדבר שנוי במחלוקת בין הפרשנים.

הריב המחורחר והמתפתח לא פוגע באהבת יעקב לבנו הקטן, להיפך, יוסף הוא בנו המועדף של האב והוא אף מעניק לו במתנה פריט לבוש יוקרתי – כתונת פסים, אקט שמעלה את קנאת ושנאת אחיו אליו. יעקב אבינו מבחין כי יוסף מעלה עליו את שנאת אחיו והוא גוער בו. הנזיפה מגיעה לאחר שיוסף סיפר לאחיו ולאביו כי חלם מספר